

Οι 12 μήνες

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν μια χήρα γυναίκα πολύ φτωχιά που είχε πέντε παιδιά. Δεν έβρισκε και δουλειά μόνο μια φορά την εβδομάδα την φώναζε μια αρχόντισσα γειτόνισσά της και της ζύμωνε το ψωμί της και της έδινε για τον κόπο της καμιά γωνιά ψωμί να πάει στα παιδιά της να φάνε. Έφευγε η καημένη με τα ζυμάρια στα χέρια κι ερχότανε στο σπίτι της κι εκεί τα έπλενε με καθαρό νερό και κείνο το νερό το έβραζε και γινόταν κομμάτι σαν χυλός και τρώγανε τα παιδιά της. Και μ' αυτόν το χυλό ήταν όλη την εβδομάδα χορτάτα, όσο να ξαναζυμώσει πάλι η μάνα τους στην αρχόντισσα και να 'ρθει πάλι η μάνα τους με τ' άνιφτα τα χέρια και να τους κάνει πάλι χυλό.

Και τα παιδιά της αρχόντισσας με τόσα και τόσα φαγιά, πολλά και παχιά, και με το αφράτο το ψωμί ήταν πολύ αδύνατα και χλωμά ενώ τα παιδιά όμως της φτωχιάς με το λίγο φαγητό ήταν ροδοκόκκινα. Σάστιζε η αρχόντισσα και το 'κανε κουβέντα στις φιλενάδες της κι οι φιλενάδες της, της είπαν:

– Είναι ροδοκόκκινα τα παιδιά της φτωχιάς, γιατί παίρνει την τύχη των παιδιών σου στα χέρια της και την πηγαίνει στα δικά της τα παιδιά.

Το πίστεψε η αρχόντισσα και, όταν ήρθε η μέρα για να ζυμώσει πάλι, δεν την άφησε τη φτωχιά να φύγει με άνιφτα χέρια, μόνο την έβαλε και νίφτηκε καλά καλά, για ν' απομείνει η τύχη μέσ' στο σπίτι της. Η φτωχιά ήρθε στο σπίτι της με δάκρυα στα μάτια.

Τα παιδιά της, άμα είδαν πως δεν είχαν τα χέρια της ζυμάρια, αρχίσανε να κλαίνε. Από ένα μέρος κλαίγανε τα παιδιά κι από τ' άλλο η μάνα. Τέλος αυτή σα μεγάλη έκανε σίδερο την καρδιά της και είπε στα παιδιά της:

– Μερώστε, παιδιά μου, και μην κλαίτε και θα σας βρω ένα κομμάτι ψωμί να σας φέρω.

Πήγε από πόρτα σε πόρτα και τρώμαξε να βρει να της δώσουν ένα ξερό κομμάτι ψωμί το μούσκεψε καλά καλά με το νερό και το μοίρασε στα παιδιά της, κι αφού φάγανε, τα έβαλε και πλαγιάσανε και κοιμηθήκανε. Αυτή απάνω στα μεσάνυχτα φεύγει, για να μην τη δουν τα παιδιά να πάει να ζητήσει δουλειά σε άλλη πολιτεία να μην τα δει να πεθαίνουν από την πείνα.

Κι που πήγαινε στην έρημο τη νύχτα, βλέπει σ' ένα ψήλωμα ένα φως. Πήγε προς τα εκεί. Όταν πήγε κοντά, είδε πως ήταν τέντα και στη μέση της τέντας κρεμότανε ένας μεγάλος πολυέλαιος με λαμπάδες και αποκάτω από τον πολυέλαιο κρεμότανε ένα πράγμα στρογγυλό σαν τόπι. Μπήκε μέσα στην τέντα εκείνη, κι είδε και καθότανε δώδεκα παλληκάρια και μιλούσανε για μιαν υπόθεση πώς πρέπει να την κάμουν.

Η τέντα ήταν στρογγυλή και στην είσοδο της τέντας από δεξιά καθότανε τρία παλληκάρια κι είχαν τα στήθια τους ανοιχτά και στα χέρια τους βαστούσαν τρυφερά χορτάρια κι άνθη από δέντρα.

Παρακάτω από αυτά τα παλληκάρια καθότανε άλλα τρία κι ήταν ανασκουμπωμένα ως τους αγκώνες και χωρίς πανωφόρι και βαστούσαν στα χέρια τους στάχια ξερά.

Παρακάτω καθότανε άλλα τρία παλληκάρια και βαστούσαν στο χέρι τους από ένα τσαμπί σταφύλι.

Παρακάτω καθότανε και άλλα τρία παλληκάρια μαζωμένα και φορούσαν από μια γούνα μακριά από το λαιμό ως κάτω από τα γόνατα.

Άμα την είδαν τα παλληκάρια τη γυναίκα, είπαν:

– Καλώς τη θείτσα, κάθισε.

Η γυναίκα, αφού τα χαιρέτησε, κάθισε. Αφού κάθισε τα παλικάρια τη ρωτήσανε πώς ήταν και πήγε σε κείνα τα μέρη. Η καημένη η χήρα αφηγήθηκε την κατάστασή της και τα βάσανά της κι επειδή τα παλληκάρια καταλάβανε πως πεινά, σηκώθηκε ένας από εκείνους που φορούσαν τις γούνες και της έβαλε τραπέζι κι έφαγε. Η γυναίκα είδε πως ήταν κουτσός αλλά δεν είπε τίποτα.

Αφού έφαγε η γυναίκα και χόρτασε, αρχίσανε τα παλληκάρια να τη ρωτούν για λογής λογής πράματα της χώρας κι η γυναίκα αποκρινότανε σε ό,τι ήξερε. Στα υστερινά της λένε τα τρία παλληκάρια, που είχαν τα στήθια τους ανοιχτά:

– Ε, θείτσα, πώς περνάτε με τους μήνες του χρόνου; Πώς σας φαίνεται ο Μάρτης, ο Απρίλης κι ο Μάης;

– Καλά περνούμε παιδιά μου, αποκρίθηκε η χήρα. Αυτούς τους μήνες, πρασινίζουν τα βουνά κι οι κάμποι και στολίζεται η γης με λογιών των λογιών λουλούδια και βγαίνει μια μοσκοβολιά, που ανασταίνεται ο άνθρωπος. Αρχίζουν και κελαηδούν όλα τα πουλιά. Βλέπουν οι ζευγίτες τα χωράφια τους πράσινα και χαίρεται η καρδιά τους κι ετοιμάζουν τις αποθήκες τους. Δεν έχουμε κανένα παράπονο για το Μάρτη, Απρίλη και Μάη. Δεν είμαστε αγάριστοι.

Ύστερα της είπαν και τα άλλα τρία τα παλληκάρια, που ήταν ανασκουμπωμένα και βαστούσαν στάχυα:

– Ο Θεριστής¹, ο Αλωνιστής² κι ο Αύγουστος πώς σας φαίνονται;

Κι η φτωχιά αποκρίθηκε:

– Και γι' αυτούς τους μήνες δεν έχουμε παράπονα, γιατί με τη ζέστα που κάνουν, ωριμάζουν τα γεννήματα και όλα τα οπωρικά³. Τότε θερίζουν οι ζευγίτες τα σπαρτά τους κι οι περιβολάρηδες συμμαζεύουν τα οπωρικά τους. Οι φτωχοί είναι πολύ ευχαριστημένοι απ' αυτούς τους μήνες, γιατί δεν χρειάζονται πολλά και ακριβά ρούχα.

Ύστερα τη ρωτήσανε τ' άλλα τα τρία τα παλληκάρια, που βαστούσαν τα σταφύλια:

– Με τους μήνες Σεπτέμβρη, Οκτώβρη και Νοέμβρη πώς τα πάτε;

– Αυτούς τους μήνες, αποκρίθηκε η γυναίκα, μαζεύουν οι άνθρωποι τα σταφύλια και τα κάνουν κρασί. Δίνουν και την είδηση πως έρχεται ο χειμώνας και πρέπει να φροντίσουν οι άνθρωποι για ξύλα, για κάρβουνα και για βαριά φορέματα, για να ζεσταίνονται.

Ύστερα τη ρωτήσανε και τα παλληκάρια, που είχαν τις γούνες:

– Με τους μήνες Δεκέμβρη, Γενάρη και Φλεβάρη πώς περνάτε;

– Α! αυτοί οι μήνες πολύ μας αγαπούν, είτε η φτωχιά, κι εμείς πολύ τους αγαπούμε.

Έρχονται αυτοί οι μήνες του χειμώνα και μας ξεκουράζουν απ' τις δουλειές του καλοκαιριού. Τους αγαπούν κι οι άνθρωποι, γιατί με τις βροχές τους και με τα χιόνια τους μεγαλώνουν όλα τα σπαρτά και όλα τα χορτάρια. Έχουμε και τη μεγάλη γιορτή των Χριστουγέννων αυτή την περίοδο. Παιδιά μου, όλοι οι μήνες καλοί κι άξιοι είναι και κάνουν κάθε ένας τη δουλειά, που τον πρόσταξε ο Θεός.

Τότε τα έντεκα τα παλληκάρια γνέψανε στον πρώτο από κείνους που βαστούσαν τα σταφύλια και βγήκε έξω. Σε λίγο ήρθε πάλι μέσα και βαστούσε στα χέρια του μια λαγήνα⁴ ταπωμένη και την έδωσε στη γυναίκα και της είπαν:

– Άιντε τώρα θείτσα, πάρε αυτήν τη λαγήνα και πήγαινε στο σπίτι σου να ζήσεις τα παιδιά σου.

Φορτώθηκε τη λαγήνα η γυναίκα με χαρά και είπε στα παλληκάρια:

– Πολλά τα έτη σας, παιδιά μου.

– Ωρα καλή σου, θείτσα, της αποκρίθηκαν κι έφυγε.

Ίσια ίσια την ώρα που χάραξε, ήρθε κι αυτή στο σπίτι της κι βρήκε τα παιδιά της ακόμα και κοιμόντανε. Άπλωσε ένα σεντόνι κι άδειασε τη λαγήνα κι είδε πως ήταν γεμάτη φλουριά και κόντεψε να τα χάσει από τη χαρά της.

Αφού έφεξε καλά, πήγε στο φούρνο της αγοράς κι αγόρασε πέντε έξι ψωμιά και καμιάν οκά τυρί και ξύπνησε τα παιδιά της, τα ένιψε, τα συγύρισε, τα 'βαλε κι είπαν την προσευχή τους κι ύστερα τους έδωσε ψωμί και τυρί και φάγανε τα καημένα και χορτάσανε καλά.

1 Ιουνίος

2 Ιούλιος

3 Τα φρούτα

4 μεγάλο πήλινο δοχείο για υγρά και κυρίως για νερό· στάμνα

Ύστερα αγόρασε ένα κιλό σιτάρι και το πήγε στο μύλο και το άλεσε, το ζύμωσε και πήγε τα ψωμιά στο φούρνο και ψηθήκανε.

Την ώρα που γύριζε απ' το φούρνο με την πινακωτή⁵ τα ψωμιά στον ώμο και πήγαινε στο σπίτι της, την είδε η αρχόντισσα κι υποψιάστηκε πως κάτι τι της έτυχε κι έτρεξε στο κατόπι της, για να μάθει πού βρήκε τ' αλεύρι και ζύμωσε. Η φτωχιά της είπε όλη την αλήθεια.

Ζήλεψε η αρχόντισσα κι έβαλε στο νου της να πάει και κείνη σε κείνα τα παλληκάρια. Τη νύχτα λοιπόν, αφού αποκοίμισε τον άντρα της και τα παιδιά της, βγήκε από το σπίτι της και πήρε το δρόμο και πήγε και βρήκε την τέντα, που ήτανε οι δώδεκα μήνες, και τους χαιρέτησε. Κι αυτοί της είπαν:

- Καλώς την κοκόνα, πώς ήταν και καταδέχτηκες και μας ήρθες;
- Είμαι φτωχιά, αποκρίθηκε, κι ήρθα να με βοηθήσετε.
- Πολύ καλά, είπαν· πεινάς; θέλεις να φας;
- Όχι, σας ευχαριστώ, είπε, είμαι χορτάτη.
- Πολύ καλά, είπαν τα παλληκάρια, και πώς περνάτε στη χώρα;
- Μη χειρότερα, αποκρίνεται.
- Εμ! πώς περνάτε με τους μήνες; ξαναρωτήσανε.

– Πώς να περάσουμε, αποκρίθηκε εκείνη. Ο κάθε ένας τους έχει και την οργή του. Ενώ από τον Αύγουστο είμαστε συνηθισμένοι στη ζέστα, έρχεται μάνι-μάνι ο Σεπτέμβρης, ο Οκτώβρης κι ο Νοέμβρης και μας κρυώνουν και αρρωσταίνουμε και βήχουμε. Ύστερα μπαίνουν οι χειμωνιάτικοι οι μήνες Δεκέμβρης, Γενάρης και Φλεβάρης και μας παγώνουν και γεμίζουν οι δρόμοι χιόνια και δεν μπορούμε να βγούμε έξω και μάλιστα κείνος ο Κουτσοφλέβαρος!... (Τ' ακούει ο καημένος ο Φλεβάρης). Αμ' κείνοι πάλι οι ξεμωραμένοι μήνες, Μάρτης, Απρίλης και Μάης! Δεν το νιώθουν πως είναι καλοκαιρινοί μήνες, μόνο θέλουν να κάνουν κι αυτοί σαν τους χειμωνιάτικους, ώστε αυτοί καταντούν τον χειμώνα εννιά μήνες. Και δε μπορούμε να βγούμε όξω την Πρωτομαγιά να πιούμε τον καφέ με το γάλα και να κυλιστούμε στα χορτάρια. Ύστερα έρχονται ο μήνες Θεριστής, Αλωνιστής και Αύγουστος. Αυτοί πάλι έχουν manía να μας πνίγουν στον ιδρώτα με τη ζέστα που κάνουν. Μάλιστα απ' τη ζέστα του Δεκαπενταύγουστου μας πιάνει παροξυσμός⁶ και έρχονται κι οι δρίμες και μας χαλνούν τ' ασπρόρουχα στις απλώστρες. Τι να σας πω, παλληκάρια. Περνούμε με τους μήνες μια δύσκολη και άσκημη ζωή.

Δεν είπαν τίποτα τα παλληκάρια, μόνο γνέψανε σε εκείνον, που καθότανε στη μέση εκείνων που ήτανε ανασκουμπωμένοι και βαστούσαν στάχυα. Αυτός σηκώθηκε κι έφερε ένα λαγήνι ταπωμένο και το 'δωσε στη γυναίκα και της είπε:

– Πάρε αυτό το λαγήνι, κι όταν θα πας στο σπίτι σου να σφαλιστείς μονάχη σ' ένα δωμάτιο και να τ' αδειάσεις. Στο δρόμο μην τύχει και τ' ανοίξεις.

– Όχι, δεν τ' ανοίγω, είπε και έφυγε η γυναίκα και ήρθε με τη χαρά στο σπίτι, προτού ακόμα ξημερώσει.

Σφαλίστηκε σ' ένα δωμάτιο ολομόναχη και άπλωσε ένα σεντόνι και ξετάπωσε το λαγήνι και το άδειασε. Φίδια βγήκανε από μέσα και χυθήκανε απάνω της και την φάγανε. Ετσι τιμωρήθηκε που καλό λόγο για κανέναν δεν είχε και μόνο να κατηγορεί τους άλλους ήξερε. Η φτωχιά όμως με την καλή καρδιά και με την γλυκιά της τη γλώσσα έγινε αρχόντισσα και γίνηκε μεγάλη και πρόκοψε και αυτή και τα παιδιά της.

⁵ στενή και μακριά ξύλινη σκάφη με χωρίσματα, όπου τοποθετούσαν για να φουσκώσουν τα ζυμωμένα ψωμιά πριν ταβάλουν στο φούρνο